

Regeringens proposition 2009/10:6

Ett förenklat trossamfundsregister

Prop.
2009/10:6

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 17 september 2009

Fredrik Reinfeldt

Lena Adelsohn Liljeroth
(Kulturdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan och i lagen (1998:1593) om trossamfund.

Förslaget innebär att registret över trossamfund förenklas så att enbart en kontaktperson för varje trossamfund registreras i stället för som i dag, alla som ingår i styrelsen eller motsvarande organ. För andra trossamfund än Svenska kyrkan ska också uppgifter om en kontaktperson för varje registrerad organisatorisk del föras in i registret. Svenska kyrkan får lämna uppgifter om en kontaktperson för enskilda församlingar, kyrkliga samfälligheter eller stift. Med kontaktperson avses en person som är behörig att företräda trossamfundet eller en organisatorisk del av ett trossamfund i frågor om registrering.

Vidare föreslås att registreringsmyndigheten får avregistrera ett trossamfund som låter bli att betala registerhållningsavgiften.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2010.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext	4
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan	4
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1593) om trossamfund	5
3	Ärendet och dess beredning	7
4	Bakgrund och nuvarande regelverk	8
5	Ett reviderat trossamfundsregister	10
5.1	Förenklingar i trossamfundsregistret	10
5.2	Utebliven betalning kan leda till avregistrering	14
5.3	Trossamfundsregistret bör vara avgiftsfinansierat	15
6	Konsekvensbeskrivning	15
7	Ikraftträdandebestämmelser	16
8	Författningskommentar	16
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Ett förenklat trossamfundsregister (Ds 2008:51)	18
Bilaga 2	Promemorians lagförslag	19
	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan	19
	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1593) om trossamfund	20
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	21
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag	22
Bilaga 5	Lagrådets yttrande	25
Utdrag ur	protokoll vid regeringssammanträde den 17 september 2009	26

1 Förlag till riksdagsbeſlut

Regeringen förelår att riksdagen antar regeringens förlag till

1. lag om ändring i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan,
2. lag om ändring i lagen (1998:1593) om trossamfund.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan

Härigenom föreskrivs att 14 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

Svenska kyrkan *skall* till det register som avses i 7 § lagen (1998:1593) om trossamfund lämna uppgifter om

Svenska kyrkan *ska* till det register som avses i 7 § lagen (1998:1593) om trossamfund lämna uppgifter om

1. stadgar,
2. indelning i församlingar, kyrkliga
3. *de personer som ingår i styrelsen eller motsvarande organ eller annars är behöriga att företräda Svenska kyrkan samt deras namn, postadress och personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum. Motsvarande uppgifter skall lämnas för församlingar, kyrkliga samfälligheter och stift.*

3. *en kontaktperson som är behörig att företräda Svenska kyrkan i frågor om registrering samt kontaktpersonens namn, postadress och personnummer eller samordningsnummer eller, om sådana nummer saknas, födelsedatum. Motsvarande uppgifter får lämnas för varje församling, kyrklig samfällighet eller stift.*

Ändringar i något av dessa förhållanden *skall* genast anmälas för registrering.

Ändringar i något av dessa förhållanden *ska* genast anmälas för registrering.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter i ärenden enligt denna bestämmelse.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

Härigenom föreskrivs att 8, 12 och 17 §§ lagen (1998:1593) om trossamfund ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Registreringen *skall* omfatta

Registreringen *ska* omfatta

1. trossamfundets namn och postadress,

2. trossamfundets stadgar,

3. *de personer som ingår i styrelsen eller motsvarande organ eller annars är behöriga att företräda trossamfundet samt deras namn, postadress och personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum.*

3. *en kontaktperson som är behörig att företräda trossamfundet i frågor om registrering samt kontaktpersonens namn, postadress och personnummer eller samordningsnummer eller, om sådana nummer saknas, födelsedatum.*

Ändringar i något av dessa förhållanden *skall* genast anmälas för registrering.

Ändringar i något av dessa förhållanden *ska* genast anmälas för registrering.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter i registreringsärenden enligt denna lag.

12 §

Ett trossamfund som uppfyller kraven i 7 § första stycket kan på egen begäran avregistreras av registreringsmyndigheten utan föregående likvidation. *Trossamfundet övergår därvid i en ideell förening, som övertar trossamfundets rättigheter och skyldigheter.*

Ett trossamfund som uppfyller kraven i 7 § första stycket kan på egen begäran avregistreras av registreringsmyndigheten utan föregående likvidation.

Registreringsmyndigheten får också avregistrera ett trossamfund om det, trots påminnelse, inte betalar registerhållningsavgiften. Påminnelsen ska ha innehållit en upplysning om att trossamfundet kan komma att avregistreras.

Vid avregistrering övergår trossamfundet i en ideell förening, som övertar trossamfundets rättigheter och skyldigheter.

17 §

Beslut av registreringsmyndigheten får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från beslutets dag när det gäller

1. beslut att avskriva en ansökan om registrering eller att vägra registrering enligt 7 eller 13 §, Prop. 2009/10:6

2. beslut *att vägra* avregistrering enligt 12 §, och 2. beslut *i frågor om* avregistre-
ring enligt 12 §, och

3. beslut enligt 11 § eller 13 § tredje stycket.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

2. De nya bestämmelserna i 12 § andra stycket tillämpas för första gången i fråga om registerhållningsavgift som har förfallit till betalning efter ikraftträdandet.

Kammarkollegiet föreslog i december 2002 att det skulle utredas om trossamfundsregistret behövs och, om så är fallet, vilken omfattning det bör ha. Dessutom föreslog kollegiet att registret ska anslagsfinansieras och teknikstödet utvecklas i avvaktan på de åtgärder som kan tänkas bli fallet. I augusti 2007 föreslog kollegiet att registreringsmyndigheten ska ges möjlighet att avregistrera trossamfund som inte betalar registerhållningsavgiften som tas ut för driften av trossamfundsregistret.

Kammarkollegiets förslag behandlas i promemorian Ett förenklat trossamfundsregister (Ds 2008:51). Promemorians sammanfattning finns i *bilaga 1* och dess lagförslag finns i *bilaga 2*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. I Kulturdepartementet finns en sammanställning över remissyttrandena tillgänglig (Ku2008/1406/KT).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 28 maj 2009 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 4*. Lagrådet har lämnat förslagen utan invändning. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*. I lagrådsremissen föreslås att lagändringarna ska träda i kraft först den 1 januari 2011, vilket är ett halvår senare än vad som föreslås i propositionen. I propositionen har vidare redaktionella ändringar gjorts i förhållande till de remitterade förslagen.

Registrerat trossamfund

Under senare delen av 1990-talet bedrevs ett omfattande utredningsarbete för att förbereda stat-kyrkareformen, som genomfördes den 1 januari 2000. En av utgångspunkterna för reformen var att öka likställigheten mellan olika trossamfund.

I samband med reformen infördes en ny associationsform, registrerat trossamfund. Med registrerat trossamfund avses enligt 5 § lagen (1998:1593) om trossamfund dels Svenska kyrkan, dels trossamfund som har registrerats enligt lagen. Svenska kyrkan är således enligt lag ett registrerat trossamfund och dess församlingar, kyrkliga samfälligheter och stift är registrerade organisatoriska delar av Svenska kyrkan. Andra trossamfund kan få denna ställning efter ansökan och registrering. Enligt 2 § förordningen (1999:731) om registrering av trossamfund avgörs frågor om registrering av Kammarkollegiet, som också har ansvar för trossamfundsregistret.

En grundläggande förutsättning för registrering är att den sökande är ett trossamfund i den mening som framgår av lagen om trossamfund, dvs. en gemenskap för religiös verksamhet i vilken det ingår att anordna gudstjänst (2 §). Vidare ska trossamfundet ha stadgar av vilka dess ändamål framgår liksom hur det fattas beslut i trossamfundets angelägenheter (7 §). Trossamfundet ska också ha en styrelse eller motsvarande organ. När det gäller kraven på stadgar och styrelse är det i princip samma krav som ställs på en ideell förening. Det ställs också vissa krav på trossamfundets namn, bl.a. att det inte får strida mot god ordning eller vara vilseledande.

Om ett trossamfund registreras kan även självständiga organisatoriska delar av samfundet registreras (13 §). Varje del måste uppfylla de ovan nämnda kraven.

Kammarkollegiets prövning i registreringsärenden liknar i formellt hänseende den som görs vid t.ex. registrering av aktiebolag. Det är inte frågan om någon prövning av religiös åskådning. Att ställa krav som på något sätt anknyter till religiös åskådning skulle, vilket också uttalas i förarbetena till lagen, innebära en otillbörlig diskriminering av trossamfundet (se prop. 1997/98:116, s. 26).

Registreringen ska omfatta trossamfundets namn, postadress och stadgar samt uppgifter om de personer som ingår i styrelsen eller motsvarande organ eller som på annat sätt är behöriga att företräda trossamfundet (8 §). För dessa ska namn, postadress och personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum uppges. Ändring av registrerade uppgifter ska genast anmälas till Kammarkollegiet.

En registerhållningsavgift tas ut för varje registrerat trossamfund eller organisatorisk del av ett trossamfund. Avgifterna ska grundas på kostnaden för tjänsten och beräknas så att full kostnadstäckning uppnås i verksamheten. Avgiften uppgår för närvarande till 500 kronor per år och faktureras av Kammarkollegiet.

Som tidigare nämnts är Svenska kyrkan ett registrerat trossamfund enligt lag, dvs. utan beslut av Kammarkollegiet. Svenska kyrkan är dock skyldig att till Kammarkollegiet lämna uppgifter om stadgar, indelning i

församlingar, kyrkliga samfälligheter och stift och de personer som ingår i styrelsen eller motsvarande organ eller som på annat sätt är behöriga att företräda Svenska kyrkan samt deras namn, postadress och personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum enligt 14 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan. Motsvarande uppgifter ska lämnas för församlingar, kyrkliga samfälligheter och stift. Ändringar i något av dessa förhållanden ska genast anmälas för registrering.

I förordningen (1999:731) om registrering av trossamfund finns närmare bestämmelser om vilka handlingar som ska bifogas en ansökan om registrering och vilka handlingar som ska lämnas in för att styrka anmälan om ändring av uppgifter som tidigare anmälts till registret.

Registrets rättsliga betydelse

Ett registrerat trossamfund får förvärva rättigheter och ta på sig skyldigheter samt föra talan vid domstol och andra myndigheter (9 § lagen om trossamfund). Trossamfunden torde dock normalt ha haft sådan rättskapacitet redan före registreringen som ideella föreningar.

Oberoende av införandet i registret har Svenska kyrkan och dess enheter rättskapacitet som ett registrerat trossamfund respektive registrerade organisatoriska delar av ett trossamfund. För andra trossamfund än Svenska kyrkan har däremot registreringen som effekt att de får rättskapacitet i egenskap av registrerade trossamfund.

Statsbidrag enligt lagen (1999:932) om stöd till trossamfund prövas i särskild ordning och förutsätter inte att trossamfundet är registrerat. Möjligheten till statlig uppbördshjälp är förbehållen registrerade trossamfund (5 §). Regeringen ska dock göra en prövning i varje enskilt fall vid en ansökan om uppbördshjälp och det är alltså inte självklart att ett registrerat trossamfund får sådan hjälp.

Som tidigare nämnts ska uppgifter om behöriga företrädare för såväl Svenska kyrkan som andra registrerade trossamfund föras in i registret över trossamfund. Till skillnad mot vad som gäller för aktiebolag och handelsbolag (jfr 27 kap. 4 § aktiebolagslagen [2005:551] och 19 § handelsregisterlagen [1974:157]) finns det dock inga bestämmelser i lagen om trossamfund som reglerar att tredje man under vissa förhållanden kan lita på uppgifterna i trossamfundsregistret. Uppgifterna i trossamfundsregistret saknar alltså lagligt reglerad rättsverkan i fråga om vem som är behörig att företräda samfundet i förhållande till tredje man. Den företrädare för Svenska kyrkan eller annat trossamfund som behöver styrka sin behörighet att företräda sitt samfund är skyldig att visa en handling från samfundet vari beslut om hans eller hennes behörighet har dokumenterats. Avgörande i behörighetsfrågan är alltså de beslut som fattas inom trossamfundet.

Registret över registrerade trossamfund

I registret över registrerade trossamfund hos Kammarkollegiet utgör Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar för närvarande 2 201 registerenheter. Detta är en minskning med ca 450 enheter under de senaste tre åren. För närvarande omfattar registret 68 andra trossamfund

med totalt 79 organisatoriska delar. Detta innebär en viss ökning av antalet registrerade samfund och organisatoriska delar som inte tillhör Svenska kyrkan jämfört med för tre år sedan. Totalt sett har utvecklingen de senaste åren dock medfört att färre enheter är registrerade i trossamfundsregistret.

Svenska kyrkan har ett eget centralt ADB-baserat organisationsregister. Registret innehåller fler uppgifter än vad trossamfundsregistret ska innehålla. Ändringar i organisationsregistret förs löpande direkt in i registret av kyrkans lokala enheter. Svenska kyrkan vidarebefordrar veckovis de uppgifter som ska rapporteras till Kammarkollegiet för införande i trossamfundsregistret. Hos kollegiet lagras uppgifterna i avvaktan på att de kan stämmas av mot beslutsunderlaget. Sedan avstämning skett uppdateras registret, dvs. ändringarna förs in.

De uppgifter som Svenska kyrkan lämnar till registret och som avser den territoriella indelningen i församlingar eller ändring av denna indelning, ska kollegiet enligt 13 § förordningen om registrering av trossamfund lämna vidare till Skatteverket, Riksarkivet, Domstolsverket och Lantmäteriet.

Övriga trossamfund gör en skriftlig anmälan till Kammarkollegiet av sådana uppgifter som ska föras in i registret. Till anmälan ska det beslutsunderlag som utgör grunden för anmälan fogas. Efter kontroll av att de formella kraven är uppfyllda för kollegiet manuellt in uppgifterna i registret.

5 Ett reviderat trossamfundsregister

5.1 Förenklingar i trossamfundsregistret

Regeringens bedömning: Trossamfundsregistret bör vara kvar.

Regeringens förslag: Registret över trossamfund förenklas så att enbart en kontaktperson för varje registrerat trossamfund ska föras in i registret. För andra trossamfund än Svenska kyrkan ska också uppgifter om en kontaktperson för varje registrerad organisatorisk del föras in i registret. Svenska kyrkan får möjlighet att lämna uppgifter om en kontaktperson för enskilda församlingar, kyrkliga samfälligheter eller stift.

Med kontaktperson avses en fysisk person som är behörig att företräda trossamfundet eller en organisatorisk del av ett trossamfund i frågor om registrering.

Promemorians bedömning och förslag: Promemorians bedömning om att det finns ett behov av ett trossamfundsregister stämmer överens med regeringens. Vad sedan gäller promemorians förslag överensstämmer det delvis med regeringens. I promemorian föreslås dock att kontaktpersonen ska ingå i styrelsen eller motsvarande organ och det ställs inte något krav på att han eller hon ska ha behörighet att företräda trossamfundet. Promemorian gör inte heller någon skillnad på Svenska kyrkan och andra trossamfund vad avser registrering av kontaktpersoner för enskilda organisatoriska delar.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker promemorians förslag eller har inget att invända mot det. *Kammarkollegiet* är positivt till förslaget. Vidare anser kollegiet att om kontaktpersonen inte är bosatt i Sverige, bör det i lagen föreskrivas att trossamfundet ska utse en särskild delgivningsmottagare som är bosatt (folkbokförd) i Sverige. *Svenska kyrkan* tillstyrker inte förslaget och anser att det är oklart vad den föreslagna kontaktpersonen är tänkt att ha för funktion. Vidare ifrågasätter Svenska kyrkan att trossamfundsregistret helt saknar rättsverkan. *Svenska kyrkans församlingsförbund* avstyrker förslaget. Det finns enligt församlingsförbundet inte skäl att frångå de bedömningar som gjordes när associationsformen registrerat trossamfund infördes. Församlingsförbundet anser att starka skäl talar för att trossamfund registreras på samma sätt som aktiebolag och ekonomiska föreningar. *Bolagsverket* tillstyrker förslaget. Bolagsverket vill väcka frågan om förslaget om att enbart en kontaktperson ska registreras för varje trossamfund skulle kunna tillämpas också vid registreringen av näringsdrivande trossamfund enligt 4 § handelsregisterlagen (1974:157). *Nämnden för statligt stöd till trossamfund (SST)* tillstyrker förslaget att registreringen begränsas till att endast avse en person. SST anser dock att även en annan behörig företrädare än en person som ingår i styrelsen eller motsvarande organ bör kunna vara en registrerad företrädare.

Skälen för regeringens bedömning och förslag

Behovet av trossamfundsregistret

När den nya associationsformen registrerat trossamfund infördes var utgångspunkten att trossamfundet skulle få en form att verka i som överensstämmer med den egna självbilden (prop. 1997/98:116). Samtidigt var det viktigt att garantera så likvärdiga villkor som möjligt för olika trossamfund. Detta skulle tryggas just genom att den nya associationsformen stod öppen för olika trossamfund och förutsätter ett likvärdigt registreringsförfarande. Den nuvarande ordningen har alltså som syfte att så långt som möjligt behandla Svenska kyrkan och andra trossamfund på samma sätt samt att garantera trossamfundens möjlighet att verka i en adekvat form. Detta bör fortsatt vara vägledande.

Som tidigare nämnts är trossamfundsregistret dock inte utformat på ett sådant sätt att det har samma rättsverkan som registren över aktiebolag och handelsbolag. Nyttan med själva registret har därför kunnat ifrågasättas. Regeringens bedömning är dock att registret i sig är nödvändigt ur andra hänseenden samtidigt som det faktum att registret saknar lagligt reglerad rättsverkan öppnar för att de uppgifter som ska registreras kan begränsas.

Svenska kyrkan är enligt lag ett registrerat trossamfund. För övriga trossamfund krävs ett offentligrättsligt beslut för att de ska få den rättskapacitet som ligger i associationsformen. För dessa trossamfund har alltså trossamfundsregistret stor betydelse.

Som påpekas i förarbetena är det av stor vikt att det finns en fullständig redovisning av samtliga registrerade trossamfund samlad på ett ställe. I registreringsförfarandet ligger även en kontroll av att sökanden är ett trossamfund i lagens mening samt att vissa grundläggande krav är upp-

fyllda, bl.a. i fråga om organisatorisk uppbyggnad. De registrerade trossamfunden ges också skydd för sitt namn med stöd av vissa bestämmelser i firmalagen (1974:156).

Uppgifter om Svenska kyrkans indelning är också nödvändiga för statsförvaltningen. De uppgifter som Svenska kyrkan lämnar till registret och som avser den territoriella indelningen i församlingar eller ändring av denna indelning, ska kollegiet enligt 13 § förordningen (1999:731) om registrering av trossamfund lämna vidare till Skatteverket, Riksarkivet, Domstolsverket och Lantmäteriet. Enligt 6 § folkbokföringslagen (1991:481) ska en person folkbokföras på den fastighet och i den territoriella församling inom Svenska kyrkan där han eller hon är att anse som bosatt. För folkbokföringsverksamheten som sådan finns dock inte något direkt behov av att registrera en uppgift om boende i församling. Folkbokföringsuppgifterna om församling nyttjas dock på många andra håll i samhället; församlingsuppgifterna används bl.a. inom forskningen och vid framställning av statistik. Inom befolkningsstatistiken finns det t.ex. statistiska tidsserier på församlingsnivå sedan 1749. Församlingsindelningen har dock inte samma praktiska betydelse som tidigare. I stället har flera alternativa indelningsbegrepp utvecklats för skilda verksamhetsområden. Däremot förutsätter uttaget av begravningsavgift att uppgifter om församlingen finns registrerade hos Skatteverket (9 kap. begravningslagen [1990:1144]). Dessutom baseras domsagoindelningen i Stockholms län på församlingsindelningen (förordningen [1982:996] om rikets indelning i domsagor).

Folkbokföringsutredningen (Fi 2007:11) lämnade i september 2009 sitt slutbetänkande Folkbokföringen (SOU 2009:75). Utredningen föreslår att folkbokföring i församling ska upphöra. Oberoende av om förslaget genomförs kan det även fortsättningsvis finnas behov för det allmänna att ha uppgifter om församlingsindelningen, exempelvis för uppbörd av begravningsavgiften.

Regeringen finner sammanfattningsvis att övervägande skäl talar för att det även fortsättningsvis ska föras ett register över de registrerade trossamfunden. Kammarkollegiet bör som den bäst lämpade institutionen få fortsatt förtroende att ansvara för registret.

Trossamfundsregistret bör förenklas

Som Kammarkollegiet framhåller i sin skrivelse innehåller emellertid trossamfundsregistret i dag vissa uppgifter som inte oundgängligen behövs och vars insamlande försvårar och fördyrar registerhållningen. Inmatningen och i någon mån kontrollen av uppgifterna skiljer sig åt beroende på om uppgifterna kommer från Svenska kyrkan eller från ett annat trossamfund. I båda fallen ska dock anmälan om ändring av uppgifter som förts in i registret vara skriftlig och åtföljd av beslutsunderlaget. Arbetet med att löpande föra in ändringarna om trossamfundens företrädare i ett register som saknar lagligt reglerad rättsverkan är alltför tids- och kostnadskrävande för att vara försvarbart.

Registerföringen av företrädare för trossamfunden har alltså en begränsad funktion, samtidigt som uppdateringen av dessa uppgifter utgör en

stor del av det löpande arbetet med registret. Registret över trossamfund bör därför förenklas. Prop. 2009/10:6

Svenska kyrkans församlingsförbund menar att trossamfundet borde registreras på samma sätt som aktiebolag och ekonomiska föreningar. Trossamfundsregistret fyller dock ett annat syfte än registren över de senare associationsformerna. Därtill kommer att näringsdrivande trossamfund, som Bolagsverket påpekar i sitt remissvar, registreras i enlighet med handelsregisterlagen.

Svenska kyrkan menar att det är oklart vad den föreslagna kontaktpersonen har för funktion och om kontaktpersonen kan betraktas som en företrädare för trossamfundet. SST anser att den föreslagna kretsen ur vilken den registrerade personen kan väljas är onödigt liten. SST anser att även en annan behörig företrädare än de som ingår i styrelsen eller motsvarande organ, ska kunna utses av trossamfundet och registreras som kontaktperson. Regeringen instämmer i dessa synpunkter och föreslår att bestämmelserna utformas så att det dels tydligt ska framgå vilken behörighet kontaktpersonen har, dels ska vara möjligt att utse även andra än de som sitter i styrelsen eller motsvarande organ. Kontaktpersonen ska alltså vara behörig att företräda trossamfundet i frågor om registrering enligt lagen om trossamfund. Kontaktpersonens behörighet tillför stadga och trygghet i de kontakter som registreringsmyndigheten har med trossamfundet. Vid en anmälan av en kontaktperson ska hans eller hennes behörighet styrkas på lämpligt sätt.

Kammarkollegiet menar att för tydlighetens skull så bör ordet kontaktperson användas även i lag- och förordningstexterna. Regeringen delar denna bedömning och föreslår att personen benämns kontaktperson i lagtexten. Kammarkollegiet anser också att ordet registreringsbevis bör tas bort ur förordningen om registrering av trossamfund eftersom de utdrag ur registret som kollegiet tillhandahåller är att betrakta som registerutdrag. Regeringen delar även denna bedömning.

Kammarkollegiet anser vidare att det av lagstiftningen bör framgå att om kontaktpersonen inte är bosatt i Sverige ska trossamfundet även utse en särskild delgivningsmottagare som är bosatt (folkbokförd) i Sverige. Regeringen kan dock inte se att det finns tillräckliga skäl för en särskild delgivningsmottagare. Enligt förslaget i avsnitt 5.2 som ger Kammarkollegiet möjlighet att avregistrera trossamfund som inte betalar registerhållningsavgiften, bör det inte krävas att betalningspåminnelsen med upplysningen om att utebliven betalning kan föranleda avregistrering delges.

Svenska kyrkan bör inte åläggas att för registrering anmäla kontaktpersoner för det stora antalet enskilda församlingar, kyrkliga samfundigheter och stift. I fråga om Svenska kyrkan bör bestämmelsen därför göras till en dispositiv handlingsregel. För Svenska kyrkans del innebär det att kyrkan åläggs att utse en kontaktperson som är behörig att företräda kyrkan centralt. I övrigt får kyrkan själv avgöra i vilken utsträckning det är lämpligt att anmäla kontaktpersoner för sina organisatoriska delar.

De föreslagna ändringarna kommer att begränsa behovet av att föra in ändringar av uppgifterna för redan registrerade trossamfund. De formella kraven som ett trossamfund har att uppfylla för registrering kvarstår dock, även om uppgifter i beslutsunderlaget om styrelseledamöter och företrädare inte behöver registerföras.

Regeringens förslag: Registreringsmyndigheten får avregistrera ett trossamfund som inte betalar registerhållningsavgiften. Beslutet om avregistrering får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget. *Bolagsverket* väcker frågan om vad som händer med det i handelsregistret registrerade näringsdrivande trossamfundet, om det avregistreras som trossamfund hos Kammarkollegiet.

Skälen för regeringens förslag: Det förekommer att ett registrerat trossamfund upphör att betala den årliga avgift som krävs för registerhållningen utan att samtidigt begära avregistrering. Detta kan ha flera förklaringar, men det vanligaste torde vara att samfundet i fråga inte bedriver verksamhet i samma utsträckning som tidigare och att de ledande företrädarnas engagemang avtagit. Om det samtidigt är svårt att få kontakt med behöriga företrädare, för att uppmana dessa att själva begära avregistrering, är Kammarkollegiet hänvisat till ansökan om betalningsförelägganden för att försöka få in uteblivna betalningar. Detta orsakar i längden merarbete och onödiga kostnader för kollegiet.

Med nuvarande regelverk är det inte möjligt för Kammarkollegiet att avregistrera ett trossamfund på annat sätt än genom att begära att samfundet sätts i likvidation, en åtgärd som helt upplöser trossamfundet. Åtgärden är ingripande och en likvidationsprocess är dessutom kostsam.

För att lösa detta problem bör promemorians förslag genomföras. Det innebär att om det registrerade trossamfundet trots påminnelse inte betalar registerhållningsavgift, kan Kammarkollegiet avregistrera trossamfundet. En sådan åtgärd bör dock föregås av en upplysning till trossamfundet om att det kan bli följden av utebliven betalning. Det bör vara tillräckligt om upplysningen skickas till kontaktpersonen med vanlig post. Har Kammarkollegiet tillgång till en e-postadress kan den förstås också användas. Kammarkollegiet bör samtidigt skicka en kopia av upplysningen till trossamfundets postadress. Någon delgivning i delgivningslagens (1970:428) mening bör inte krävas. Skulle kuvertet med upplysningen komma i retur, kan det ofta tas till intäkt för att trossamfundet inte längre har någon aktiv verksamhet.

En avregistrering på Kammarkollegiets initiativ bör, i likhet med en avregistrering på trossamfundets eget initiativ, innebära att trossamfundet övergår i en ideell förening som övertar trossamfundets rättigheter och skyldigheter. Detta bör, som Kammarkollegiet och Kammarrätten i Stockholm påpekar, framgå av lagen.

Enligt gällande bestämmelser kan ett beslut om att vägra avregistrering överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från beslutets dag. Det ligger i sakens natur att ett beslut om avregistrering på Kammarkollegiets initiativ bör kunna överklagas på samma sätt.

Redan i dag kan ett trossamfund låta avregistrera sig men ändå fortsätta sin verksamhet i annan form. Om det rör sig om ett näringsdrivande trossamfund har *Bolagsverket* att hantera denna förändring på sedvanligt sätt. Det som gäller när trossamfundet efter egen begäran avregistreras,

borde också kunna gälla när det är Kammarkollegiet som tar initiativet till avregistreringen. Prop. 2009/10:6

5.3 Trossamfundsregistret bör vara avgiftsfinansierat

Regeringens bedömning: Registret bör vara avgiftsfinansierat.
--

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller har inget att invända mot bedömningen. *Nämnden för statligt stöd till trossamfund (SST)* framför att det skulle vara önskvärt att registreringen är kostnadsfri för trossamfunden. Framför allt upplevs avgiften enligt SST som ett problem av de mindre trossamfunden.

Skälen för regeringens bedömning: Kammarkollegiet tar ut avgifter för registrering och registerföring. Avgiftsuttaget sker i form av en årlig registerhållningsavgift. Från början beräknades avgiften till 300 kronor per enhet och år. Då anslutningen från trossamfunden har blivit mindre än beräknat, har avgiften höjts till 500 kronor per enhet och år. Med den avgiftsnivån är den löpande verksamheten i ekonomisk balans sedan flera år tillbaka trots att antalet registrerade enheter minskat de senaste två åren.

Som tidigare har uttalats bör de kostnader som uppstår för registreringsförfarandet och för att hålla registret i princip belasta trossamfunden (prop. 1997/98:116, s. 28). Med ett register med färre uppgifter bör dock tidsåtgången för registrering och själva registrets omfattning bli mindre och därmed också kostnaderna. Sammantaget bör detta innebära att driften av trossamfundsregistret kan hanteras med nuvarande finansieringsmodell utan att kostnaderna blir orimliga för de betalande trossamfunden. Modellen med ett avgiftsfinansierat register bedöms även fortsättningsvis alltså vara den lämpligaste.

6 Konsekvensbeskrivning

Förslagen innebär att arbetet för trossamfunden med att löpande anmäla ändringarna om trossamfundens företrädare till registreringsmyndigheten minskar. För Kammarkollegiets del innebär det att arbetet med registerföringen minskar. Sammantaget bör det ha positiv inverkan på både trossamfundens och Kammarkollegiets administrativa kostnader. I mars 2009 fanns det 17 näringsdrivande trossamfund registrerade hos Bolagsverket. Förslagen bedöms inte få några effekter av betydelse för företagen.

Förslagen bedöms inte ha någon betydelse för miljön.

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2010.

De nya bestämmelserna om avregistrering av trossamfund ska tillämpas för första gången i fråga om registerhållningsavgifter som har förfallit till betalning efter ikraftträdandet.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens. Dock föreslås i promemorian att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2011.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Vid ändring av en lag om trossamfund gäller samma regler som vid ändring av riksdagsordningen. Det krävs därför antingen två likalydande riksdagsbeslut med mellanliggande val eller ett beslut om vilket minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter förenar sig. Det framgår av 8 kap. 16 § jämförd med 8 kap. 6 § andra stycket regeringsformen. Regeringens förslag förutsätter att riksdagen kan fatta beslutet med kvalificerad majoritet.

För att bestämmelserna om avregistrering av trossamfund från registret över trossamfund inte övergångsvis ska få något inslag av retroaktivitet bör de tillämpas för första gången i fråga om registerhållningsavgifter som har förfallit till betalning efter ikraftträdandet.

8 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan

14 §

Bestämmelserna i *första stycket* punkten 3 har ändrats. Ändringen innebär att det är tillräckligt att Svenska kyrkan lämnar uppgifter till registret över trossamfund om enbart en person som är behörig att företräda kyrkan i frågor om registrering (kontaktperson). För en kontaktperson som inte är folkbokförd men som fått sig tilldelad ett samordningsnummer enligt 18 a § folkbokföringslagen (1991:481), ska uppgifterna omfatta hans eller hennes samordningsnummer. Motsvarande uppgifter om en kontaktperson får Svenska kyrkan lämna för församlingar, kyrkliga samfälligheter eller stift. I paragrafen har också gjorts några mindre språkliga justeringar.

Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:1593) om trossamfund

8 §

Bestämmelsen i *första stycket* punkten 3 har ändrats. Ändringen innebär att det är tillräckligt att registreringen omfattar enbart en person som är behörig att företräda trossamfundet i frågor om registrering (kontaktperson). För en kontaktperson som inte är folkbokförd men som fått sig

tilldelad ett samordningsnummer enligt 18 a § folkbokföringslagen (1991:481), ska registreringen omfatta hans eller hennes samordningsnummer. I paragrafen har det också gjorts några mindre språkliga justeringar. Prop. 2009/10:6

Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

12 §

I paragrafen har ett nytt *andra stycke* införts. Den nya bestämmelsen innebär att registreringsmyndigheten kan avregistrera ett annat trossamfund än Svenska kyrkan från registret över trossamfund på den grunden att trossamfundet trots påminnelse inte har betalat registerhållningsavgiften. Påminnelsen ska innehålla en upplysning om att följden av en utebliven betalning kan bli att trossamfundet avregistreras. Sedan trossamfundet fått visst rådrum och inte betalat registerhållningsavgiften kan det avregistreras. Paragrafens nya *tredje stycke* utgörs i allt väsentligt av bestämmelsen som hittills utgjort paragrafens första stycke andra meningen. Bestämmelsen har flyttats så att det klart ska framgå att rättsföljden är densamma när avregistreringen sker på registreringsmyndighetens initiativ

Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

17 §

En ändring har gjorts i *första stycket* punkten 2. Den innebär att också ett beslut om att avregistrera ett trossamfund enligt 12 § kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från beslutets dag.

Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Sammanfattning av promemorian Ett förenklat trossamfundsregister (Ds 2008:51)

Prop. 2009/10:6
Bilaga 1

I denna promemoria föreslås ändringar i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan, i lagen (1998:1593) om trossamfund och i förordningen (1999:731) om registrering av trossamfund.

Förslaget innebär att registret över trossamfund förenklas på så sätt att enbart en kontaktperson ska registreras för varje trossamfund eller självständig organisatorisk del av ett trossamfund. Dessutom ges registreringsmyndigheten möjlighet att avregistrera ett trossamfund som underlåtit att betala registerhållningsavgift. Registret ska även fortsättningsvis handhas av Kammarkollegiet och vara avgiftsfinansierat.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan

Härigenom föreskrivs att 14 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

Svenska kyrkan *skall* till det register som avses i 7 § lagen (1998:1593) om trossamfund lämna uppgifter om

1. stadgar,
2. indelning i församlingar, kyrkliga
3. *de personer* som ingår i styrelsen eller motsvarande organ *eller annars är behöriga att företräda Svenska kyrkan* samt deras namn, postadress och personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum. Motsvarande uppgifter *skall* lämnas för församlingar, kyrkliga samfälligheter och stift.

Ändringar i något av dessa förhållanden *skall* genast anmälas för registrering.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter i ärenden enligt denna bestämmelse.

Svenska kyrkan *ska* till det register som avses i 7 § lagen (1998:1593) om trossamfund lämna uppgifter om

3. *en person* som ingår i styrelsen eller motsvarande organ samt *dennes* namn, postadress och personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum. Motsvarande uppgifter *ska* lämnas för församlingar, kyrkliga samfälligheter och stift.

Ändringar i något av dessa förhållanden *ska* genast anmälas för registrering.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Häriigenom föreskrivs att 8, 12 och 17 §§ lagen (1998:1593) om trossamfund ska ha följande lydelse.

8 §

Registreringen *skall* omfatta

Registreringen *ska* omfatta

1. trossamfundets namn och postadress,

2. trossamfundets stadgar,

3. *de personer* som ingår i styrelsen eller motsvarande organ *eller annars är behöriga att företräda trossamfundet* samt *deras* namn, postadress och personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum.

3. *en person* som ingår i styrelsen eller motsvarande organ samt *dennes* namn, postadress och personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum.

Ändringar i något av dessa förhållanden *skall* genast anmälas för registrering.

Ändringar i något av dessa förhållanden *ska* genast anmälas för registrering.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter i registreringsärenden enligt denna lag.

12 §

Ett trossamfund som uppfyller kraven i 7 § första stycket kan på egen begäran avregistreras av registreringsmyndigheten utan föregående likvidation. Trossamfundet övergår därvid i en ideell förening, som övertar trossamfundets rättigheter och skyldigheter.

Registreringsmyndigheten får också avregistrera ett trossamfund om det, trots påminnelse, inte betalar registerhållningsavgiften. Påminnelsen ska innehålla en upplysning om att trossamfundet kan komma att avregistreras.

17 §

Beslut av registreringsmyndigheten får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från beslutets dag när det gäller

1. beslut att avskriva en ansökan om registrering eller att vägra registrering enligt 7 eller 13 §,

2. beslut att *vägra* avregistrering enligt 12 §, och

2. beslut *i frågor om* avregistrering enligt 12 §, och

3. beslut enligt 11 § eller 13 § tredje stycket.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2. De nya bestämmelserna i 12 § andra stycket tillämpas för första gången i fråga om registerhållningsavgift som har förfallit till betalning efter ikraftträdandet.

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 2009/10:6

Bilaga 3

Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Stockholms län, Domstolsverket, Ekonomistyrningsverket, Skatteverket, Datainspektionen, Kammarkollegiet, Statskontoret, Statistiska centralbyrån, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Bolagsverket, Riksarkivet, Riksantikvarieämbetet, Nämnden för statligt stöd till trossamfund, Lantmäteriet, Svenska kyrkan, Svenska kyrkans församlingsförbund, Sveriges kommuner och landsting (SKL), Islamiska samarbetsrådet, Judiska centralrådet, Sveriges kristna råd, Romersk-Katolska kyrkan i Sverige, Svenska Missionskyrkan, Sveriges Buddhistiska Samarbetsråd.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan

Härigenom föreskrivs att 14 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

Svenska kyrkan *skall* till det register som avses i 7 § lagen (1998:1593) om trossamfund lämna uppgifter om

1. stadgar,
2. indelning i församlingar, kyrkliga
3. *de personer som ingår i styrelsen eller motsvarande organ eller annars är behöriga att företräda Svenska kyrkan samt deras namn, postadress och personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum. Motsvarande uppgifter skall lämnas för församlingar, kyrkliga samfälligheter och stift.*

Ändringar i något av dessa förhållanden *skall* genast anmälas för registrering.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter i ärenden enligt denna bestämmelse.

Svenska kyrkan *ska* till det register som avses i 7 § lagen (1998:1593) om trossamfund lämna uppgifter om

1. stadgar,
2. indelning i församlingar, kyrkliga samfälligheter och stift, och
3. *en kontaktperson som är behörig att företräda Svenska kyrkan i frågor om registrering samt kontaktpersonens namn, postadress och personnummer eller samordningsnummer eller, om sådana nummer saknas, födelsedatum. Motsvarande uppgifter får lämnas för enskilda församlingar, kyrkliga samfälligheter eller stift.*

Ändringar i något av dessa förhållanden *ska* genast anmälas för registrering.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Härigenom föreskrivs att 8, 12 och 17 §§ lagen (1998:1593) om trossamfund ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

8 §

Registreringen *skall* omfatta

Registreringen *ska* omfatta

1. trossamfundets namn och postadress,

2. trossamfundets stadgar,

3. *de personer som ingår i styrelsen eller motsvarande organ eller annars är behöriga* att företräda trossamfundet samt *deras* namn, postadress och personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum.

3. *en kontaktperson som är behörig* att företräda trossamfundet *i frågor om registrering* samt *kontaktpersonens* namn, postadress och personnummer eller *samordningsnummer* eller, *om sådana nummer saknas*, födelsedatum.

Ändringar i något av dessa förhållanden *skall* genast anmälas för registrering.

Ändringar i något av dessa förhållanden *ska* genast anmälas för registrering.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter i registreringsärenden enligt denna lag.

12 §

Ett trossamfund som uppfyller kraven i 7 § första stycket kan på egen begäran avregistreras av registreringsmyndigheten utan föregående likvidation. *Trossamfundet övergår därvid i en ideell förening, som övertar trossamfundets rättigheter och skyldigheter.*

Ett trossamfund som uppfyller kraven i 7 § första stycket kan på egen begäran avregistreras av registreringsmyndigheten utan föregående likvidation.

Registreringsmyndigheten får också avregistrera ett trossamfund om det, trots påminnelse, inte betalar registerhållningsavgiften. Påminnelsen ska innehålla en upplysning om att trossamfundet kan komma att avregistreras.

Vid avregistrering övergår trossamfundet i en ideell förening, som övertar trossamfundets rättigheter och skyldigheter.

17 §

Beslut av registreringsmyndigheten får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från beslutets dag när det gäller

1. beslut att avskrivna en ansökan om registrering eller att vägra

registrering enligt 7 eller 13 §,

2. beslut *att vägra* avregistrering
enligt 12 §, och

2. beslut *i frågor om* avregistre-
ring enligt 12 §, och

3. beslut enligt 11 § eller 13 § tredje stycket.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Prop. 2009/10:6

Bilaga 4

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2. De nya bestämmelserna i 12 § andra stycket tillämpas för första gången i fråga om registerhållningsavgift som har förfallit till betalning efter ikraftträdandet.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2009-03-02

Närvarande: F.d. regeringsrådet Rune Lavin, justitierådet Marianne Lundius och f.d. justitieombudsmannen Nils-Olof Berggren.

Ett förenklat trossamfundsregister

Enligt en lagrådsremiss den 28 maj 2009 (Kulturdepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan,
2. lag om ändring i lagen (1998:1593) om trossamfund.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av ämnessakkunnige Dag Feurst.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 september 2009

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden
Olofsson, Bildt, Ask, Husmark Pehrsson, Krantz, Larsson, Erlandsson,
Torstensson, Björklund, Carlsson, Littorin, Borg, Malmström, Sabuni,
Billström, Adelsohn Liljeroth, Tolgfors, Björling

Föredragande: statsrådet Adelsohn Liljeroth

Regeringen beslutar proposition 2009/10:6 Ett förenklat
trossamfundsregister